

Capitolul al III-lea – *Interesul numelor de persoane în predarea literaturii în școală* (pp. 77-96) – este dedicat antroponimelor care apar în operele literare studiate în gimnaziu. Sunt analizate, pe rând, numele unor personaje din texte literare diferite (creația populară, nuvela științifico-fantastică, poemul eroic și romanul, poezia pentru copii și schița comică), precum și rolul și semnificația lor în realizarea culorii locale. În acest mod, copiii învață să stabilească corespondențe între onomastică și statutul moral ori comportamental al eroilor din lucrările respective.

Cele 50 de teste-grilă din capitolul al IV-lea – *Cum e corect?* (pp. 97-104) – sunt destinate verificării noțiunilor de limba română studiate în clasele V-VIII, cu aplicare asupra numelor proprii. Ele acoperă întreaga plajă a problemelor discutate în capitolele anterioare, oferindu-le elevilor posibilitatea de pune în practică noțiunile teoretice învățate anterior.

Ultima parte, *Micul dicționar onomastic* (pp. 105-189), cuprinde o selecție de antroponime care ilustrează, întrucâtva, problematica discutată de-a lungul întregii cărți. Fiecare nume în parte beneficiază, pe scurt, de informații care privesc originea și evoluția sa.

În ceea ce privește bibliografia, consultarea unor lucrări și colecții mai recente (cum ar fi, de pildă, revista *Studii și cercetări de onomastică* – SCO), ar fi contribuit, poate, la o analiză mai aprofundată a unora dintre aspecte.

Publicând lucrarea de față, autoarea și-a dorit (și a reușit) să vină atât în sprijinul părinților aflați în postura de a le face propriilor copii „unul dintre darurile cele mai prețioase” (p. 7) – prenumele, cât și al celor interesați să descifreze tainele numelor pe care le poartă.

Iustina BURCI
Academia Română
Institutul de Cercetări Socio-Umane
„C. S. Nicolăescu-Plopșor”, Craiova

Daniela Ștefania Butnaru, *Toponimia bazinului hidrografic al Neamțului, Iași*, Editura Alfa, 2011, 208 p. (ISBN 978-606-540-059-7)

Pornind de la ideea că regiunile importante din punct de vedere istoric și lingvistic trebuie să fie foarte bine cunoscute, autoarea realizează în cartea – *Toponimia bazinului hidrografic al Neamțului* (lucrarea sa de doctorat) – „o monografie toponimică consacrată zonei situate între obârșiile râului Neamț și locul unde acesta se varsă în râul Moldova” (p. 5). O parte dintre numele de locuri inserate aici au fost adunate în cadrul proiectului *Tezaurul toponimic al României. Moldova* (la care se lucrează în cadrul Institutului de Filologie Română „A. Philippide” din Iași); registrul toponimic a fost însă completat de către autoare atât cu informații obținute în urma anchetelor directe pe care le-a efectuat pe teren (fapt ce i-a permis, de altfel, să observe existența anumitor relații între denumirile diferitelor obiecte geografice, utilizarea toponimelor în vorbire sau în diverse contexte scrise, etimologia acestora etc.), precum și cu informații extrase din documente publicate sau aflate încă în arhive.

Monografia cuprinde două mari secțiuni. În prima dintre acestea (pp. 7-46), Daniela Ștefania Butnaru prezintă și analizează, într-o ordine cât se poate de logică, o serie de aspecte concrete referitoare la regiunea pe care o are în vedere și, de asemenea, la problemele teoretice pe care le ridică materialul studiat.

Cadrul fizico-geografic (numărul așezărilor, dispunerea lor, cursuri de apă, diversitatea formelor geografice, a florei și a faunei) și *Cadrul istoric* (cercetări arheologice, târguri, cetăți, căi de comunicație, evoluția proprietății, migrații de populație etc.) conturează, pentru început, imaginea zonei cercetate și modul în care se reflectă toate aceste particularități la nivelul toponimiei.

Despre maniera în care s-au efectuat anchetele pe teren, principiile după care au fost selectați subiecții, localizarea și etimologia denumirilor și despre importanța redării lor în transcriere fonetică (astfel fiind evidențiate trăsăturile graiului local) autoarea ne vorbește pe larg în subcapitolul referitor la *Aspectele metodologice* ale realizării dicționarului.

Odată cu *Formarea toponimelor* intrăm, practic, în analiza numelor de locuri din bazinul hidrografic al râului Neamț. Preluând modalitatea de clasificare a toponimelor – simple, derivate, sintagme, compuse, perifraze –, propusă de Dragoș Moldovanu, Daniela Ștefania Butnaru ilustrează fiecare categorie în parte cu exemple din regiunea cercetată, remarcând câteva aspecte: existența unor echivalente morfosintactice (formații toponimice dezvoltate de la același determinant prin procedee gramaticale diferite), ca în cazul *Pârâul la Gămănuș*, întâlnit și în forma *Pârâul Gămănușului*; schimbări de sens ale unor elemente de relație – prepoziția *la* poate sugera posesia și nu proximitatea: *La Profesori* este un teren al căror proprietari erau învățătorii și profesorii, după cum articolul posesiv-genitival *lui* poate indica proximitatea și nu posesia: *Dealul lui Vartic* nu este proprietatea respectivei familii, ci locul unde își avea casa. Toate acestea sunt informații particulare pe care le pot scoate la lumină anchetele de teren.

În *Probleme etimologice*, autoarea cărții propune, pentru câteva denumiri (*Cacova, Cărăgița, Cărbuna, Ozana, Pițigaia, Secul și Neamț*), etimologii noi sau confirmă vechile etimologii, în urma documentării pe teren și în arhive.

Modul de ordonare a materialului se bazează pe procedeul de polarizare (concentrarea unui ansamblu geografic în jurul unei denumiri „polare”, ca element de maximă importanță socio-geografică) și diferențiere (cu ajutorul unor delimitatori lexicali – de exemplu sufixele diminutive – se desemnează părțile unui obiect geografic). În funcție de câmpul toponimic format în jurul unei denumiri, au fost realizate și articolele din dicționarul de față. Structura lor cuprinde: cuvântul-titlu, categoria toponimică, definiția, indicarea sinonimelor (acolo unde există), numerotarea denumirilor care formează un câmp toponimic, pronunția și etimologia lor. Toate aceste informații fac obiectul capitolului al șaselea al monografiei – *Aspecte lexicografice*.

Glosarul de entopice și apelative, întâlnite în toponimele înregistrate în bazinul hidrografic al râului Neamț, întregeste partea teoretică a lucrării.

Dicționarul propriu-zis (pp. 47-194) reprezintă o parte importantă a lucrării. Analiza materialului cuprins aici i-a permis autoarei câteva concluzii: cele mai vechi toponime sunt de origine slavă, dar au fost create, în majoritate, pe teren românesc; modalitățile de manifestare ale sistemului toponimic se încadrează în specificul românesc; cele mai vechi nume atestate sunt oiconimele, hidronimele și oronimele, care au format în jurul lor câmpuri toponimice dezvoltate.

Până în acest moment, nu a existat în literatura de specialitate o lucrare în care macro și microtoponimia bazinului hidrografic al Neamțului să fi fost integral prezentată. Prin cartea de față, Daniela Ștefania Butnaru a reușit pe deplin acest lucru.

Iustina BURCI
Academia Română
Institutul de Cercetări Socio-Umane
„C. S. Nicolăescu-Ploșor”, Craiova

Ion Popescu-Sireteanu, *Termeni pentru adăposturile păstorești din limba română*, Iași, Editura Princeps Edit, 2013, 440 p.

Cartea prof. univ. dr. Ion Popescu-Sireteanu, apărută recent la Iași, la Editura Printis, prezintă secțiunile *Cuvântul casă și familia lui* (în care sunt prezentați pe larg termenii *casă, sălaș, seliște, sat, cătun, cotnari, colibă, comarnic*), pp. 7-67, și *Alți termeni cu sensul „adăpost păstoresc”*, pp. 68-212. Cartea mai cuprinde: Concluzii, Indice de cuvinte, Bibliografie și abrevieri bibliografice, precum și o listă cu cele 72 de cărți care poartă semnătura profesorului Ion Popescu-Sireteanu, grupate astfel: Antologii, Ediții, Cărți originale (Lingvistică și Etnologie, Istorie și Istorie culturală, Beletristică), pp. 260-263.

Cea dintâi remarcă pe care o fac privește informația deosebit de bogată, concretizată printr-o mare varietate de surse bibliografice (aproape 250, din domeniile lingvistică, istorie, geografie, etnologie, folclor, religie, care se concretizează în trimiteri bibliografice).